

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Іванюка Богдана Михайловича
на тему «Формування економічної безпеки бізнесу в Україні», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дослідження

Посилення нестабільності глобального макроекономічного середовища та зростання впливу чинників неекономічної природи на економічні процеси обумовлюють підвищення економічної невизначеності бізнес-середовища та послаблення можливостей передбачення ризиків і загроз. Це актуалізує дослідження проблематики економічної безпеки, яка є основною для реалізації національних економічних інтересів та умовою стійкого розвитку країни.

Важливу роль у забезпеченні національної економічної безпеки відіграє зменшення вразливості бізнесу як ключової ланки національної економічної системи та запровадження якісно нових безпекоорієнтованих підходів до державного управління економікою України. Відтак дослідження процесу формування економічної безпеки бізнесу, яке здійснюється у рецензованій науковій праці, є актуальною науковою проблемою, яка має й важливе практичне значення.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень,
висновків і рекомендацій, їх достовірності і новизни***

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертації Б.М. Іванюка мають належний ступінь обґрунтованості, що обумовлено, *по-перше*, аналізом та узагальненням значного обсягу наукових публікацій українських та іноземних авторів за проблематикою економічної безпеки та управління національною економікою; *по-друге*, зібраним та опрацьованим значним масивом офіційної статистичної інформації; *по-третє*, теоретичними засадами дослідження, що містять положення економічної теорії, різних наукових підходів до розуміння економічної безпеки; *по-четверте*, належним

використанням загальнонаукових і спеціальних методів економічної науки, у тому числі методу теоретичного узагальнення, наукової абстракції, економіко-математичного моделювання, методу систематизації, графічного методу, порівняльного аналізу, індексного методу, інтегрального оцінювання, кореляційно-регресійного аналізу.

Дисертаційна роботи за змістом відповідає об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження. Висновки повною мірою відображають результати проведеного дослідження, зміст і новизну розроблених наукових положень і практичних рекомендацій.

Наукові положення, висновки і рекомендації, що висвітлені в дисертації Б.М. Іванюка, апробовані та отримали застосування у практичній діяльності, що засвідчено відповідними довідками про впровадження результатів дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна одержаних результатів. Результати дисертаційної роботи полягають у розвитку теоретичних положень формування і методичних засад оцінювання економічної безпеки бізнесу та розробленні рекомендацій щодо протидії деструктивним чинникам впливу на бізнес-середовище в Україні.

Найсуттєвішими результатами, які відображають наукову новизну, є:

- визначення «економічної безпеки бізнесу» як умови функціонування суб'єкта господарювання із акцентуванням на інституційній природі цього поняття, його системних характеристик;

- характеристики прояву інституційних деформацій бізнес-середовища, які посилюють необхідність формування інтегрованої системи забезпечення економічної безпеки бізнесу, оскільки породжують загрози функціонуванню та розвитку бізнесу в умовах глобальних викликів;

- методичний підхід до оцінювання економічної безпеки бізнесу, зокрема у частині застосування етапності в оцінюванні впливу загроз на економічну

безпеку бізнесу, застосування індикаторного підходу для виявлення та оцінювання впливу загроз на економічну безпеку бізнесу;

- методичний підхід до оцінювання керованості та результативності використання ресурсного потенціалу інфраструктурної (транспортної) складової бізнес-середовища, окремі об'єкти якої є стратегічно важливими для економіки і національної безпеки;

- механізм формування інтегрованої системи забезпечення економічної безпеки бізнесу, який включає методологічний та методичний блоки, блок пріоритетів державної економічної політики в сфері економічної безпеки бізнесу та блок інструментів реалізації цієї політики, орієнтований на зниження державного контролю на користь створення умов для вільного розвитку бізнесу.

Практичне значення результатів дослідження. Запропоновані в дисертації наукові та практичні результати, висновки та рекомендації можуть використовуватись для підвищення рівня економічної безпеки бізнесу в Україні.

Зокрема, практичну значущість для державного управління національною економікою має розроблений автором методичний підхід щодо виявлення та оцінювання впливу загроз на економічну безпеку бізнесу, котрий дозволяє ідентифікувати потенційні та реальні загрози за функціональними складовими економічної безпеки бізнесу з урахуванням конкретних умов бізнес-середовища.

Привертає увагу також методичний підхід щодо оцінювання керованості та результативності використання ресурсного потенціалу окремими складовими бізнес-середовища, який може бути корисним для удосконалення економічної політики щодо розвитку бізнес-середовища в Україні.

Одержані інтегральні оцінки транспортної складової інфраструктури України та її підсистем у цілому, що відповідають різним видам транспорту, можуть бути використані для аналізу, обліку, планування, прогнозування

розвитку та регулювання цієї галузі, визначення стану об'єктів критичної інфраструктури, обґрунтування пріоритетів їх стратегічного розвитку.

Основні положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, були запропоновані та використовуються у практичній діяльності Українського національного комітету Міжнародної Торгової Палати (ICC Ukraine), Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, ТОВ «Рош Україна», а також у навчальному процесі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», що підтверджено відповідними довідками.

Наукові положення дисертаційної роботи презентувались та обговорювались на 9-ти міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та форумах.

Повнота висвітлення результатів дослідження у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Сформульовані у дисертації теоретичні положення і практичні рекомендації достатньо повно відображені у публікаціях.

За темою дисертації опубліковано 13 публікацій, у тому числі: 4 статті у наукових фахових виданнях України; 2 публікації у наукових виданнях іноземних держав; 7 публікацій у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Ознайомлення з дисертаційною роботою дає підстави для таких зауважень.

1. Дискусійним є обраний автором підхід до розгляду теоретичних засад економічної безпеки бізнесу в Україні, що обумовило перевантаження першого розділу викладом фактів і даних про економічний розвиток України, чинники впливу на нього, пандемію COVID-19, та штучно звузило можливості поглибити авторські оцінки та критичні висновки щодо теоретичних положень про формування економічної безпеки бізнесу.

2. Розглядаючи поняття «економічна безпека бізнесу», автор оперує

поняттями «стабільність», «життєздатність», «гнучкість», «адаптивність», «здатність до «самовиживання», однак не наводить ані їх визначення, ані пояснює яких позицій з розмежування змісту цих понять дотримується.

3. Перспективним для поглиблення висновків автора було б розмежування за змістом поняття «виклик» із поняттями «ризик» і «загроза», визначення їх взаємозв'язку, що дозволило б обґрунтувати ситуацію коли виклик, який є нейтральним за впливом, не перетворюється на ризик, а потім й загрозу для стійкого розвитку бізнесу.

4. Автор слушно вказує на недосконалість законодавства, що регулює відносини у сфері підприємництва, як на одну з проблем, що гальмує формування безпекоорієнтованого бізнес-середовища в Україні. Однак у дисертації відсутній аналіз як чинних законів України з цього питання, так і ретроспективний аналіз відповідного нормативно-правового регулювання.

5. Автор не наводить статистичні дані, які використовувалися для розрахунку індексу інтегрального рівня економічної безпеки бізнесу та для проведення регресійного аналізу, що унеможлиблює встановлення достовірності висновків автора щодо інтегрального рівня економічної безпеки бізнесу та стійкої незначної тенденції до покращення бізнес-середовища в Україні.

6. Автор зазначає про детінізацію господарської діяльності, як один із пріоритетних напрямів формування економічної безпеки бізнесу, та не пояснює суперечність. Адже позиція автора де-факто суперечить ситуації в Україні, де тіньова економіка фактично є фінансовою подушкою для бізнесу в умовах низької інституційної спроможності держави забезпечити захист економічної безпеки бізнесу, зокрема шляхом використання стабілізаційних, резервних фондів.

7. Занадто вузьким видається розгляд впливу лише тінізації економіки та сприйняття корупції на формування економічної безпеки бізнесу. З нашої точки зору, виходячи із визначених автором системних ознак економічної безпеки бізнесу, до переліку таких неформальних інститутів варто включити принаймні економічну культуру та фінансову грамотність.

8. Потребує уточнення застосований автором термін «критична інфраструктура», який розглядається як один із елементів безпекоорієнтованого бізнес-середовища.

9. У списку використаних джерел до кожного з трьох розділів наводяться навчальні видання (посібники, підручники), з використанням яких у якості літератури для наукового дослідження навряд можна погодитися. Тим більше, що у відповідний список автор включив значну кількість монографій українських науковців за проблематикою дисертаційного дослідження.

Загальний висновок

Висловлені зауваження не применшують значущості та загальної позитивної оцінки рецензованої дисертаційної роботи й значною мірою можуть бути розцінені як рекомендації щодо подальшого розвитку досліджень автора. Дисертаційна робота «Формування економічної безпеки бізнесу в Україні», яку виконав Іванюк Богдан Михайлович, вирішує важливу наукову проблему комплексного дослідження формування та забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні.

Дисертаційна робота відповідає положенням пунктів 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів від 24.07.2013 р. № 567, зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 656 та від 30.12.2015 № 1159, а її автор, Іванюк Богдан Михайлович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

**Офіційний опонент,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління та
адміністрування Київського національного
торговельно-економічного університету**

БОЙКО
Аліна Василівна

Підпис Бойко А.В. засвідчую

Начальник відділу кадрів В.С. Лещенко

